

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА КИЇВСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ

У статті визначено фактори розвитку ресторанного господарства міста Києва та прилеглих територій, проаналізовано стан територіальної організації ресторанного господарства Києва та Київської області через аналіз основних показників роботи галузі станом на 2013 р. в розрізі районів міста та області, співставлено показники роботи галузі з нормативами забезпеченості населення даними послугами, отримано результати відмінностей ефективності функціонування ресторанного господарства через розрахунок показника коефіцієнту концентрації товарообороту, виділено території, що можна розглядати як ядро розвитку ресторанного господарства Київської агломерації та території, що мають потенціал зростання. Стаття унаочнена картографічним матеріалом.

Ключові слова: територіальна організація, соціальна сфера, підприємництво, ресторанне господарство, Київська агломерація.

Постановка проблеми. Регіоном, що характеризується найвищим рівнем розвитку ресторанного господарства в Україні, є м. Київ. На нашу думку, при характеристиці даної галузі некоректно розглядати лише столицю, без прилеглих територій та міст, що формують Київську агломерацію, оскільки значна кількість закладів знаходиться у замській зоні у складі готельно-ресторанних комплексів. Ця стаття окреслює проблематику дослідження територіальної організації ресторанного господарства Київської агломерації, а також визначає стан та основні трансформаційні процеси ресторанного господарства в умовах ринкового середовища.

Завдання. Вважаємо доцільним поставити у статті наступні завдання:

- комплексно проаналізувати фактори розвитку ресторанного господарства м. Київ та Київської області;
- виділити особливості територіальної організації ресторанного господарства Київської агломерації;
- проаналізувати потреби населення та перспективи розвитку галузі.

Аналіз досліджень і публікацій. Найбільш ґрунтовним дослідженням агломерацій займалися такі вчені як М. Агафонов, Б. Данилишин, С. Іщук, М. Паламарчук,

Ю. Пітюренко, Р. Підгрушний, А. Степаненко. Питання ресторанного господарства в межах великих за розміром міст (в межах України – Київ, Севастополь) розглядали В. Архипов, В. Карсекін, М. Оносов, Г. П'ятницька та інші.

Виклад основного матеріалу. Варто відзначити, що ресторанне господарство є частиною соціальної інфраструктури міста, яка забезпечує задоволення фізичних потреб населення. Це означає, що попит на дані послуги існує постійно, в той же час масштаби споживання визначаються рядом причин, серед яких зазвичай на перший план виносять показники економічного стану населення.

Товари-комплемнти для галузі ресторанного господарства переважно представлені різними типами додаткових розважальних послуг – івент-послуги, соціальні заходи, а також фінансові послуги. *Товари-субституту* – це харчові продукти різної ступені готовності, які можна вживати безпосередньо після придбання (йогурти, фрукти) або ж додатково обробляти. У такому випадку конкурентами закладів ресторанного господарства виступають торговельні точки різного масштабу (від стихійних ринків до величезних гіпермаркетів).

Стан трансформації ресторанного господарства Київської агломерації зумовлений рядом **факторів та причин**. Спробуємо коротко охарактеризувати їх.

Населення. Кількість населення м. Києва станом на 2013 р. становить – 2868,7 тис осіб, Київської області – 1722,0 тис осіб. Рівень економічної активності становить 75,7 % від працездатного населення у Києві, у Київській області (у віці 16–59 р) – 63%. Рівень середньодушових загальних доходів у м. Києві понад 3720,0 грн (найвищий у градації доходів) зафіксований у більше, ніж 20 % населення (найбільша частка). Міграційний потік – число прибулих у місто Київ оцінюють у 56,6 тис осіб за рік, приріст населення становив у Києві – 18,3 тис осіб, у області – 10,1 тис осіб [3,5]. Ці дані свідчать про наявність значної кількості споживачів послуг, оскільки працездатне та платоспроможне населення є основним споживачем послуг ресторанного господарства.

Економічні фактори. Стратегія розвитку Києва до 2025 року передбачає створення у Києві ділового центру міста на Лівому березі, розвиток кластерів місцевого виробництва [6]. Ці ініціативи можуть визначити нові зони відкриття закладів ресторанного господарства для забезпечення новоявленого попиту.

Середня заробітна плата киянина становить 5007 грн., при цьому Державною службою статистики України визначається, що на послуги готельного та ресторанного господарства в середньому українець витрачає 2,5 % доходів [2,3].

Зрозуміло, що цей показник для Києва є набагато вищим, оскільки, навіть беручи до уваги те, що частина киян не відвідує заклади ресторанного господарства взагалі, у грошовому еквіваленті це – відвідування 1 раз на місяць (за умов кризи у 2014 середній чек у кафе середнього цінового сегменту зменшується приблизно на третину і становить близько 150 грн [4].

Ресторанне господарство міста Києва станом на 2013 р. представлено 1692 юридичними особами (фізичних, за різними оцінками, нараховують приблизно вдвічі більше). У Київській області нараховується 808 юр. осіб. При цьому за роки незалежності кількість закладів, хоч і зменшилась, але порівняно з країною в цілому не в 3, а менше, ніж в 2 рази. Можна також відмітити якісну трансформацію мережі закладів столиці, особливо за останні 5-7 років.

Динаміка кількості закладів з приблизно річним лагом відбиває економічний стан країни в цілому. Так само чітко корелюються з економічним фоном розвитку країни товарооборот галузі, зокрема, прогалінами стали 2009 р., 2013 р. тощо.

Кількість посадкових місць становить 173,5 тис місць для Києва, майже 74 тис місць – у області. Цей показник у розрахунку на наявне населення відповідає мінімальним нормативам для міста-мільонера, проте експерти в докризовий період експерти оцінювали можливість збільшення надання послуг (зростання кількості закладів) у 2-3 рази.

Товарооборот галузі у м. Києві становить у 2013 р. 4011,3 млн грн (без урахування обороту фізичних осіб-підприємців), 724,6 млн грн – у Київській області [1,2].

Інфраструктура. Історично Київ був перетином транспортних коридорів Схід-Захід, через нього проходять № 3, №5, №9 європейські транспортні коридори. Це обумовлює сталий транзитний потік крізь місто, який знову-ж таки веде до збільшення потенційних споживачів.

У місті Києві нараховується 505 загальноосвітніх початкових закладів, 113 ВНЗ. У Київській області – 753 та 23 відповідно. У Києві та області разом є близько 120 санаторно-курортних закладів та оздоровчих закладів та 200 лікарняних закладів [1,2].

Ці заклади, що зазвичай виконують соціальне навантаження, у своєму складі потребують мати заклади ресторанного господарства.

Готельний бізнес представлений 145 закладами у Києві та 93 у області [1,2]. Окремо варто згадати про неосяжний культурно-туристичний потенціал столиці.

Психологічні фактори – важливий аспект у традиції споживання їжі поза домом. Розвиток галузі, на жаль, базується на певних стереотипах радянської епохи. Цей психологічний фактор, на нашу думку, є рівноцінним порівняно з доходами населення у причинах пояснення незаповненості ринку. Відвідування ресторану зазвичай було спричинене певним приводом, святом, вважалось, що хороша господиня повинна годувати родину власноруч приготованими стравами.

Через це досі ресторани іноді сприймаються як місця безцільного проведення часу. Натомість, у більшості європейських країн споживання їжі поза домом не вважається чимось особливим, аж до першої ранкової чашки кави у сусідньому кафе.

Окрім того, незаповненість ніші закладів середнього цінового сегмента робить можливість відвідування закладу дуже обмеженою – українці часто мають обирати між недешевою їжею, схожою на домашню, та закладами з ексклюзивними, але дуже дорогими стравами. Різноманіття концепцій і можливість персоналізованого вибору робить споживання набагато привабливішим. Тому розвиток різнотипних закладів буде стимулювати розвиток галузі в цілому.

При проведенні аналізу **територіальних відмінностей ресторанного господарства (дані станом на кінець 2013 р.)** опрацьовувалися дані Київської області та м. Києва у розрізі районів (для наочності міста обласного підпорядкування, наприклад, м. Бориспіль, були поєднані з відповідним районом).

Отже, лідерами з **кількості закладів (юр.осіб)** є Шевченківський (321), Печерський (247), Солом'янський (191), Дніпровський (176), Голосіївський (150) райони м. Києва.

За кількістю посадкових місць – Шевченківський (27600), Печерський (22600), Дарницький (18900), Дніпровський (17600), Оболонський (17400).

За товарооборотом (тис грн) – Шевченківський (901317,3), Печерський (815904,5), Дніпровський (390212,5), Голосіївський (387880,6), Оболонський (321403,3).

Отже, можна констатувати, що безумовним ядром Київської агломерації є Шевченківський та Печерський район м. Києва.

Цікаво, що за **товарооборотом в розрахунку на один об'єкт** лідером став Бориспільський район з урахуванням м. Бориспіль. Це, очевидно, пояснюється великою кількістю замських закладів, які споживачі обирають для проведення заходів з великим середнім чеком – весіль, корпоративних святкувань тощо.

За забезпеченістю населення закладами можна спостерігати суперечливу картину – лідерами є Печерський, Шевченківський, Ставищенський, Іванківський, Макарівський, за **забезпеченістю населення місцями у закладах** – Печерський, Ставищенський, Шевченківський, Іванківський, Миронівський райони.

На нашу думку, розглядати сільські райони, в яких невелика кількість населення співставляється з невеликою кількістю закладів, як складову Київської агломерації – не варто.

При цьому, відповідно до нормативів забезпеченості населення показниками ресторанного господарства за П'ятницькою [5], переважна більшість сільських територій районів має завищені показники щодо рекомендованих, ядро міста Київ – Шевченківський, Подільський

has been analyzed. Comparison of the industry standards due to availability of these services to population needs has been performed. The result of the difference of efficiency of the restaurant industry through calculation of concentration ratios turnover has been received. Area that can be considered as the core of the restaurant industry of Kyiv agglomeration and area with the potential of growth has been identified. The article visualized by maps.

Key words: territorial organization, social sphere, business, restaurant facilities, Kyiv agglomeration.